

ARTYKUŁY

**Ratio legis uchylenia art. 152 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r.
– Kodeks karny wykonawczy**
DOI:10.53024/6.1.49.2023

JOANNA JURCZYK-WIECHA*

STRESZCZENIE

05.10.2019 r. uchylono art. 152 ustawy z dnia 06.06.1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 53 ze zmianami, nazywana dalej „k.k.w.”), który przewidywał możliwość warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności na etapie postępowania wykonawczego. Analiza przebiegu procesu legislacyjnego prowadzi do wniosku, iż uchylenie przedmiotowego przepisu nie ma uzasadnienia w projekcie ustawy nowelizującej. Instytucja przewidziana w art. 152 k.k.w. stanowiła możliwość bardzo poważnej, idącej znacznie dalej niż warunkowe przedterminowe zwolnienie z wykonywania reszty kary, modyfikację w postępowaniu wykonawczym wyroku skazującego, prowadząc przy zaistnieniu określonych przesłanek do zmiany kary pozbawienia wolności orzeczonej bezwarunkowo w karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Niniejsza praca została poświęcona próbie ustalenia celu nowelizacji, motywów kierujących ustawodawcą, a także ocenie dokonanej zmiany.

Słowa kluczowe: postępowanie wykonawcze, warunkowe zawieszenie kary, odroczenie wykonania kary, zawieszenie postępowania wykonawczego, dozór elektroniczny.

05.10.2019 r. uchylono art. 152 ustawy z dnia 06.06.1997 r. – Kodeks karny wykonawczy¹, który przewidywał możliwość warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności na etapie postępowania wykonawczego, z zastosowaniem

* Sędzia Sądu Rejonowego w Częstochowie; ORCID: 0000-0002-6634-703.

¹ Tekst jednolity Dz.U. z 2023 r., poz. 127 ze zm. (nazywana dalej k.k.w.)

zasad określonych w ustawie z dnia 06.06.1997 r. – Kodeks karny². Zmiana nastąpiła na mocy ustawy z dnia 19.07.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1694).

Analiza przebiegu procesu legislacyjnego prowadzi do wniosku, że uchylenie przedmiotowego przepisu nie ma uzasadnienia w projekcie ustawy nowelizującej. Niniejsza praca zostanie poświęcona próbie ustalenia celu nowelizacji, motywów kierujących ustawodawcą, a także ocenie dokonanej zmiany. W tym celu konieczne jest omówienie regulacji i zasad dotyczących instytucji zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności w fazie postępowania wykonawczego.

Na wstępie należy wskazać, że przepis art. 152 k.k.w. nie był znany poprzednim kodyfikacjom. Obowiązywał dopiero od dnia wejścia w życie obowiązującego aktualnie Kodeksu karnego wykonawczego, tj. od 1 września 1998 r., a zatem przez ponad 20 lat. W tym czasie ulegał kolejnym modyfikacjom.

Początkowo, przepis art. 152 k.k.w. stanowił, że „jeżeli odroczenie wykonania kary nie przekraczającej 2 lat pozbawienia wolności trwało przez okres co najmniej jednego roku – sąd może warunkowo zawiesić wykonanie tej kary na zasadach określonych w art. 69–75 Kodeksu karnego”.

Od 01.01.2012 r. mocą ustawy z dnia 16.09.2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw³ art. 152 k.k.w. uległ zmianie o tyle, że poprzednia treść przepisu została oznaczona jako § 1. Dodano przy tym § 2 statujący po stronie sądowego kuratora zawodowego uprawnienie do złożenia wniosku o warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności. Natomiast § 3 doprecyzował, iż na postanowienie w przedmiocie warunkowego zawieszenia wykonania kary przysługuje zażalenie a w posiedzeniu ma prawo wziąć udział prokurator, skazany oraz obrońca, a także sądowy kurator zawodowy, jeżeli składał wniosek o wydanie postanowienia.

01.07.2015 r. mocą ustawy z dnia 20.02.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 396) przepis art. 152 § 1 k.k.w. został zmieniony w ten sposób, że określono, iż jeżeli odroczenie wykonania kary nieprzekraczającej roku pozbawienia wolności trwało przez okres co najmniej jednego roku – sąd może warunkowo zawiesić wykonanie tej kary na zasadach określonych w art. 69–75 Kodeksu karnego.

Modyfikacja art. 152 § 1 k.k.w. była skorelowana z nowelizacją Kodeksu karnego, w którym pierwotnie, tj. od dnia wejścia w życie ustawy, zgodnie z art. 69 § 1 k.k. Sąd mógł warunkowo zawiesić wykonanie m.in. orzeczonej kary pozbawienia wolności nieprzekraczającej 2 lat, jeżeli jest to wystarczające dla osiągnięcia wobec sprawcy celów kary, a w szczególności zapobieżenia powrotowi do przestępstwa.

² Tekst jednolity Dz.U. z 2022 r., poz. 1138, ze zm.

³ Dz.U. Nr 240, poz. 1431, ze zm.

Od 01.07.2015 r. na mocy powołanej w poprzednim akapicie ustawy nowelizującej, sąd orzekający w sprawie karnej może już warunkowo zawiesić wykonanie kary pozbawienia wolności orzeczonej w wymiarze nieprzekraczającym roku, jeżeli sprawca w czasie popełnienia przestępstwa nie był skazany na karę pozbawienia wolności i jest to wystarczające dla osiągnięcia wobec niego celów kary, a w szczególności zapobieżenia powrotowi do przestępstwa.

Z kolei dodanie § 2 i 3 w art. 152 k.k.w. stanowiło konsekwencję przyjęcia zasady zaskarżalności postanowień wydanych w postępowaniach incydentalnych w postępowaniu wykonawczym oraz nowego modelu uczestnictwa w posiedzeniach sądu (art. 6 § 1 i art. 22 § 1 k.k.w.), jako odstępstwa od zasady niezaskarżalności postanowień wydawanych w postępowaniu wykonawczym, a także odstępstwa od zasady, że postanowienia w tym postępowaniu wydawane są bez udziału stron.

Wszczęcie postępowania incydentalnego na podstawie art. 152 k.k.w. mogło nastąpić na wniosek skazanego lub jego obrońcy oraz prokuratora. Wniosek mógł złożyć również sądowy kurator zawodowy. Sąd mógł także, co oczywiste, orzekać z urzędu. Podkreślenia w tym miejscu wymaga fakultatywność decyzji po stronie sądu, który pomimo zaistnienia wszystkich przesłanek wymienionych w art. 152 k.k.w., uznając wyjątkowość tego przepisu, miał prawo nie uwzględnić wniosku o jego zastosowanie, co wymagało uzasadnienia.

Artykuł 152 k.k.w. ustanowił instytucję bardzo silnie podkreślającą charakter *ultima ratio* bezwarunkowej kary pozbawienia wolności⁴.

W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 21.12.1999 r. przyjęto za własny pogląd doktryny⁵, iż zasadniczy powód wprowadzenia instytucji określonej w art. 152 k.k.w. tkwił w racjonalizacji polityki karnej, a nadto zachęceniu skazanych, aby podjęli wysiłki celem zmiany postawy i zachowania w taki sposób, by możliwe było osiągnięcie zadań kary bez konieczności wykonywania kary pozbawienia wolności. Warunkowe zawieszenie wykonania kary stanowiło nieformalną nagrodę za bardzo dobre sprawowanie skazanego w okresie odroczenia kary. Sąd Najwyższy zaaprobował także stanowisko doktryny⁶, że treścią przepisów Kodeksu karnego wykonawczego jest nie tylko zabezpieczenie skazanego przed takim postępowaniem osób lub organów wykonujących orzeczenie, które nie byłoby zgodne z celami kary, ale także wyposażenie go w takie prawa podmiotowe, które pozwolą wpływać na proces modyfikowania kar odpowiednio do postępów w resocjalizacji skazanego i stopnia realizacji celów kary⁷.

⁴ A. Zoll, *Materialnoprawne aspekty warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności na podstawie art. 152 k.k.w.*, [w:] *Problemy Penologii i Praw Człowieka na początku XXI stulecia. Księga poświęcona pamięci Profesora Zbigniewa Holdy*, red. B. Stańdo-Kawecka, K. Krajewski, Warszawa 2011, s. 132.

⁵ T. Szymanowski, Z. Świda, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 1998, s. 348-349.

⁶ S. Paweła, *Kodeks karny wykonawczy. Praktyczny komentarz*, Warszawa 1999, s. 31.

⁷ Uchwała SN z dnia 21.12.1999 r., I KZP 45/99, OSNKW 2000, nr 1-2, poz. 7.

Zgodnie bowiem z zamysłem ustawodawcy przy wprowadzaniu art. 152 k.k.w. zawieszenie wykonania kary miało być stosowane wówczas, gdy w okresie dłuższej trwającego odroczenia wykonania kary (z reguły w czasie ciężkiej choroby uniemożliwiającej wykonanie kary lub z powodu urodzenia dziecka przez skazaną kobietę), powstałyby przesłanki do warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności, które w chwili wydawania wyroku skazującego nie występowały. W takich sytuacjach wykonanie kary stałoby się niemożliwe, a z reguły niecelowe lub wręcz niehumanitarne. W sytuacjach takich z reguły wszczyna się postępowanie ulaskawieniowe, co wydaje się niewskazane w sprawach o małym ciężarze gatunkowym, albo zawiesza się postępowanie wykonawcze, co z kolei przez długie lata (do czasu przedawnienia) czyni sprawę niezakończoną i zmusza sąd do wielu czynności sprawdzających, z reguły bezskutecznych⁸.

W powołanej uchwale Sądu Najwyższego z dnia 21.12.1999 r.⁹ przyjęto, iż inna niż funkcjonalna (celowościowa) wykładnia przepisu art. 152 k.k.w. doprowadziłaby do zniweczenia *ratio legis* tego przepisu. Wskazano także, że w przeciwieństwie do art. 158 k.k.w., art. 152 k.k.w. nie wprowadzał żadnego terminu do składania wniosku o zastosowanie tej instytucji, ani też nie uzależniał orzekania w tym przedmiocie od tego, aby skazany nie rozpoczął jeszcze odbywania kary. Wobec tego Sąd Najwyższy stwierdził, co zasługiwało w pełni na aprobatę, że rozpoczęcie odbywania kary pozbawienia wolności nie stało na przeszkodzie ani złożeniu wniosku o warunkowe zawieszenie jej wykonania na podstawie art. 152 k.k.w., ani jego merytorycznemu rozpoznaniu.

Skorzystanie z instytucji warunkowego zawieszenia kary pozbawienia wolności na etapie postępowania wykonawczego ograniczone było do wypadków, kiedy kara pozbawienia wolności wymierzona skazanemu nie przekraczała dwóch lat – do 01.07.2015 r., lub jednego roku – od 01.07.2015 r. Odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności musiało trwać co najmniej przez rok. Artykuł 152 k.k.w. nie zawierał żadnych dodatkowych przesłanek dla warunkowego zawieszenia kary pozbawienia wolności oprócz odesłania do zasad określonych w art. 69-75 k.k., gdzie, co najważniejsze z punktu widzenia niniejszej pracy, sąd miał obowiązek zbadać, czy warunkowe zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności będzie wystarczające dla osiągnięcia wobec skazanego celów kary, a w szczególności zapobieżenia powrotowi do przestępstwa. Sąd musiał wziąć pod uwagę przede wszystkim postawę sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste, dotychczasowy sposób życia oraz zachowanie się skazanego, jednak w tym przypadku nie jak w postępowaniu karnym, gdzie miał status oskarżonego – po popełnieniu przestępstwa tylko po wydaniu prawomocnego wyroku skazującego.

⁸ I. Fredrich-Michalska, B. Stachurska-Marcińczak, *Nowe kodeksy karne – z 1997 r. z uzasadnieniami*, Warszawa 1997, s. 558–559.

⁹ Uchwała SN z dnia 21.12.1999 r., I KZP 45/99, OSNKW 2000, nr 1-2, poz. 7.

Artykuł 152 k.k.w. umożliwił zatem w postępowaniu wykonawczym ponowną ocenę zachowania skazanego. Ocena na różnych etapach postępowania mogła dawać – w zależności od zachowania skazanego – różne wyniki. Co oczywiste, okoliczność, że skazany w okresie zawieszenia wykonania orzeczonej kary popełnił podobne przestępstwo umyślnie, obligowało co do zasady sąd do zarządzenia wykonania kary. Później jednak, w czasie, gdy trwało odroczenie wykonania orzeczonej kary, co na gruncie art. 150–151 k.k.w. było możliwe kilkakrotnie – na różne okresy, na różnych podstawach a nawet po zarządzeniu wykonania wcześniej warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności, jeśli skazany zachowywał się poprawnie, zmienił styl życia, podjął stałą pracę zawodową bądź naukę w szkole średniej, założył rodzinę – sąd powinien rozważyć, czy te przesłanki są wystarczające do osiągnięcia wobec sprawcy celów kary, i na powrót zbadać, czy warunkowe zawieszenie wykonania orzeczonej kary zapobiegnie powrotowi skazanego do przestępstwa¹⁰.

Wniosek z tego, jak trafnie wskazał K. Postulski¹¹, że sąd w postępowaniu wykonawczym, stosując art. 152 k.k.w., niejako ponownie dokonywał określenia wymiaru kary, jednakże nie w roli kolejnej instancji orzekającej o wymiarze kary, a zatem nie mógł weryfikować tych ocen, które doprowadziły do prawomocnego orzeczenia bezwzględnej kary pozbawienia wolności.

Sąd zatem miał za zadanie przy stosowaniu art. 152 k.k.w. jedynie ustalić sposób życia i zachowania się skazanego po wydaniu wyroku, a zwłaszcza starania o naprawienie szkody lub zadośćuczynienie w innej formie społecznemu poczuciu sprawiedliwości – art. 53 § 2 i art. 69 § 2 k.k. Ogromne znaczenie posiadała również pozytywna prognoza kryminologiczna. W doktrynie podkreślono, że badając, czy po okresie odroczenia wykonania kary zaistniały przesłanki wymienione w art. 69 k.k., konieczne jest sięgnięcie do przeszłości osoby ubiegającej się o warunkowe zawieszenie wykonania kary i uwzględnienie także okoliczności poprzedzającej ten czas¹².

Elementem koniecznym dla skorzystania z warunkowego zawieszenia wykonania kary na etapie postępowania wykonawczego było uprzednie skorzystanie z odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności, co mogło mieć miejsce jedynie w sytuacji, gdy skazany nie rozpoczął jeszcze wykonywania kary pozbawienia wolności, albowiem z chwilą przyjęcia do zakładu karnego można było rozważać jedynie przerwę w wykonywaniu kary. Z instytucją odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności mamy bowiem do czynienia wyłącznie wówczas, gdy skazany nie rozpoczął jeszcze wykonywania kary, przy czym decyzję w tym przedmiocie podejmuje sąd orzekający w pierwszej instancji, zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 3 § 1 k.k.w., gdyż wyłącznie ten sąd kieruje orzeczenie do wykonania, sprawuje nadzór nad

¹⁰ Uchwała SN z dnia 15.04.1999 r., I KZP 6/99, OSNKW 1999, nr 5–6, poz. 30.

¹¹ K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, wyd. IV, Warszawa 2017, s. 724.

¹² Wiciński G., *Postępowania incydentalne związane z wykonaniem kary pozbawienia wolności w programie probacji*, Łódź 2012, s. 298–299; K. Dąbkiewicz, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, LEX/el. 2020, Komentarz do art. 152, teza 3.

faktycznym jego wykonaniem, a także orzeka w postępowaniach incydentalnych dotyczących wykonania orzeczeń. Natomiast sąd penitencjarny jest właściwy rzeczowo, w sprawach dotyczących skazanych na karę pozbawienia wolności dopiero od momentu osadzenia ich w zakładzie karnym i wówczas w miejsce odroczenia pojawia się instytucja przerwy w wykonaniu kary.

Podstawy odroczenia wykonania kary zostały określone w Kodeksie karnym wykonawczym w art. 150 k.k.w.¹³ (obligatoryjne) i 151 k.k.w.¹⁴ (fakultatywne) i nie mogą być interpretowane rozszerzająco z uwagi na to, że art. 9 k.k.w. określa, iż postępowanie wykonawcze wszczyna się bezzwłocznie, gdy tylko orzeczenie stało się wykonalne, zaś instytucja odroczenia wykonania kary stanowi daleko idące odstępstwo od wymienionej zasady oraz od obowiązku skazanego poddania się karze.

W praktyce nie było przeszkód formalnych do wydania ponownej (czy nawet ponownych) decyzji o zastosowaniu art. 152 k.k.w. Nawet niepowodzenia związane z kilkoma próbami resocjalizacji w warunkach wolnościowych nie musiały przekreślać kategoriycznie szanse na poprawę sprawcy. Uzasadnienie kolejnych decyzji o odroczeniu, a następnie warunkowym zawieszeniu wykonania kary mogło tkwić w tym, że pojawiały się nowe okoliczności przemawiające za przemianami

---

¹³ Art. 150 k.k.w.

§ 1. Wykonanie kary pozbawienia wolności w wypadku choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby uniemożliwiającej wykonywanie tej kary sąd odracza do czasu ustania przeszkody.

§ 2. Za ciężką chorobę uznaje się taki stan skazanego, w którym umieszczenie go w zakładzie karnym może zagrażać życiu lub spowodować dla jego zdrowia poważne niebezpieczeństwo.

¹⁴ Art. 151 k.k.w.

§ 1. Sąd może odroczyć wykonanie kary pozbawienia wolności na okres do roku, jeżeli natychmiastowe wykonanie kary pociągnęłoby dla skazanego lub jego rodziny zbyt ciężkie skutki. W stosunku do skazanej kobiety ciężarnej oraz osoby skazanej samotnie sprawującej opiekę nad dzieckiem sąd może odroczyć wykonanie kary na okres do 3 lat po urodzeniu dziecka.

§ 2. Sąd może odroczyć wykonanie kary pozbawienia wolności w wymiarze do roku, jeżeli liczba osadzonych w zakładach karnych lub aresztach śledczych przekracza w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów; odroczenia nie udziela się skazanym, którzy dopuścili się przestępstwa z zastosowaniem przemocy lub groźby jej użycia, skazanym określonym w art. 64 § 1 lub 2 lub w art. 65 Kodeksu karnego, a także skazanym za przestępstwa określone w art. 197-203 Kodeksu karnego popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych.

§ 3. Odroczenie może być udzielone kilkakrotnie, jednak łączny okres odroczenia nie może przekroczyć okresów wskazanych w § 1; okres odroczenia biegnie od dnia wydania pierwszego postanowienia w tym przedmiocie.

§ 4. Odraczając wykonanie kary pozbawienia wolności, sąd może zobowiązać skazanego do podjęcia starań o znalezienie pracy zarobkowej, zgłaszania się do wskazanej jednostki Policji w określonych odstępach czasu lub poddania się odpowiedniemu leczeniu lub rehabilitacji, oddziaływaniom terapeutycznym lub uczestnictwu w programach korekcyjno-edukacyjnych.

§ 5. Wykonując orzeczenie o odroczeniu wykonania kary pozbawienia wolności w stosunku do skazanego, który został zobowiązany do wykonania obowiązków określonych w § 4, sąd stosuje odpowiednio art. 14.

w osobowości i życiu skazanego, jednocześnie uzasadniające przyjęcie pozytywnej prognozy dotyczącej jego przyszłego zachowania¹⁵.

Ustawodawca w żadnym przepisie nie wyłączył z zakresu stosowania art. 152 k.k.w. sytuacji dotyczących kar pozbawienia wolności orzeczonych z warunkowym zawieszeniem wykonania, co do których zarządzono wykonanie. Nie wprowadził także dodatkowych warunków zastosowania instytucji z art. 152 k.k.w. w sytuacji, gdy kara została wprawdzie orzeczona w wyroku z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, ale następnie zarządzono jej wykonanie. Zważywszy, iż takie dodatkowe warunki ustawodawca statuował np. w kwestii ponownego warunkowego zwolnienia (art. 81 k.k.), należy uznać, że nie zamierzał różnicować przypadków, gdy karę pozbawienia wolności orzeczono bez warunkowego zawieszenia jej wykonania – od sytuacji, w których wykonanie orzeczonej kary warunkowo zawieszono, a następnie – z mocy art. 75 k.k. – zarządzono jej wykonanie. Stąd przewidziana w art. 152 k.k.w. możliwość warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności na etapie postępowania wykonawczego istniała także wówczas, gdy co najmniej roczny okres odroczenia dotyczył kary, której wykonanie w wyroku sąd warunkowo zawiesił, a następnie zarządził jej wykonanie, i to także w sytuacji, gdy zarządzenie wykonania kary było obligatoryjne¹⁶.

Nadto skazany, wobec którego odwołano warunkowe przedterminowe zwolnienie, także mógł ubiegać się o odroczenie wykonania kary pozbawienia wolności na zasadach ogólnych, a następnie o warunkowe zawieszenie jej wykonania, o ile zostałyby spełnione wszystkie przesłanki z art. 152 k.k.w.¹⁷

Należy wskazać w tym miejscu, za Krzysztofem Dąbkiewiczem¹⁸, że jeśli przykładowo odroczenie wykonania kary nastąpiło na podstawie art. 150 § 1 k.k.w., a skazany uzyskał przewidziane w art. 152 k.k.w. warunkowe zawieszenie wykonania kary, której wykonanie następnie zarządzono – wówczas nie było przeszkód do dalszego odroczenia kary, na mocy art. 150 k.k.w. w razie zaistnienia zawartych tam przesłanek bądź tym razem na podstawie odmiennego kryterium przedmiotowego lub podmiotowego (art. 151 § 1 k.k.w.), w konsekwencji – do ponownego ubiegania się o warunkowe zawieszenie wykonania kary w razie spełnienia przesłanek wskazanych w art. 152 k.k.w.

Sąd Najwyższy trafnie uznał w postanowieniu z dnia 18.12.2013 r.¹⁹, że możliwość orzekania w kwestii dalszego odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności na

¹⁵ R. Pietruszka, *Warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności na podstawie art. 152 k.k.w.*, [w:] *X lat obowiązywania kodeksu karnego wykonawczego*, red. S. Lelental, G.B. Szczygieł, Białystok 2009, s. 279; K. Postulski, *Kodeks...*, s. 724–725.

¹⁶ Uchwała SN z dnia 15.04.1999 r., I KZP 6/99, OSNKW 1999, nr 5–6, poz. 30.

¹⁷ Z. Hołda, K. Postulski, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, LEX / Arche 2008, Komentarz do art. 152, teza 15.

¹⁸ K. Dąbkiewicz, *op. cit.*, Komentarz do art. 152, teza 13.

¹⁹ Postanowienie SN z dnia 18.12.2013 r., I KZP 23/13, OSNKW 2014, nr 2, poz. 14.

podstawie art. 151 § 1 k.k.w., a w konsekwencji także co do potencjalnego ponownego warunkowego zawieszenia jej wykonania na podstawie art. 152 § 1 k.k.w., wynikała ze zróżnicowania okresów odroczenia opisanych w art. 151 § 1 zd. 1 i zd. 2 k.k.w. Wykorzystanie bowiem przez osobę skazaną okresu odroczenia w rozmiarze co najmniej jednego roku, o którym mowa w art. 152 § 1 k.k.w., nie pozbawiało jej możliwości skutecznego ubiegania się o udzielenie dalszego odroczenia, o ile zachodzi podmiotowa przesłanka wymieniona w art. 151 § 1 zdanie drugie k.k.w. Przepis art. 151 § 1 k.k.w. określa bowiem dwa różne okresy odroczenia w zależności od tego, czy jego podstawą są kryteria przedmiotowe, czy też podmiotowe. Właśnie to zróżnicowanie mogło mieć znaczenie przy ustalaniu, czy w odniesieniu do konkretnego skazanego istniała jeszcze możliwość ponownego zrealizowania przesłanek wymaganych w art. 152 k.k.w. Skoro bowiem to ostatecznie uregulowanie wiązało możliwość warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności z okresem trwania odroczenia jej wykonania, to jest oczywiste, że przepis ten odwoływał się do reguł i warunków stosowania tej instytucji sformułowanych w art. 151 k.k.w. – sposobu liczenia okresu odroczenia „od dnia wydania pierwszego postanowienia w tym przedmiocie”, jak i maksymalnych okresów tego odroczenia „do roku”, a w wypadku skazanej kobiety ciężarnej oraz osoby skazanej samotnie sprawującej opiekę nad dzieckiem „do 3 lat” po urodzeniu dziecka.

Należy zaznaczyć, że niezależnie od podstawy prawnej odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności, decyzji o jej warunkowym zawieszeniu nie można było uzasadniać takimi okolicznościami, jak trudna sytuacja materialna rodziny skazanego, stan jego zdrowia lub konieczność sprawowania przez niego opieki nad członkiem rodziny. Wymienione sytuacje z reguły nie powstają dopiero po wydaniu wyroku skazującego, a jeśli nawet – nie należą one do przesłanek, które wymienia art. 69 k.k.²⁰

Kolejnym warunkiem ubiegania się o zastosowanie warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności na podstawie art. 152 k.k.w. było to, aby wymagany roczny okres odroczenia, którego można z resztą udzielić kilkakrotnie, wynikał z postanowień sądu²¹.

W doktrynie i orzecznictwie nie było jednolitości odnośnie do sposobu liczenia terminu rocznego odroczenia, co było w szczególności związane z datami wniosków oraz orzeczeń sądowych oraz kwestią zaliczenia poszczególnych okresów. Zagadnienie to budziło szereg kontrowersji. Wątpliwości ostatecznie zakończył Sąd Najwyższy w uchwale 7 sędziów, z dnia 25.02.2009 r.²², której nadano moc zasady prawnej, gdzie stwierdził, iż do łącznego okresu odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności, określonego w treści art. 151 § 3 k.k.w., stwarzającego możliwość ubiegania

²⁰ K. Postulski, *Stosowanie art. 152 kodeksu karnego wykonawczego*, „Przegląd Sądowy” 2001, nr 7-8, s. 70.

²¹ Postanowienie SN z dnia 02.03.2009 r., V KK 7/09, OSNwSK 2009, nr 1, poz. 579.

²² Uchwała SN (7z) z dnia 25.02.2009 r., I KZP 32/08, OSNKW 2009, nr 4, poz. 25.

się o warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności na podstawie art. 152 k.k.w., okres pomiędzy datą zakończenia wcześniej udzielonego odroczenia a datą kolejnego postanowienia o odroczeniu, wliczał się tylko wówczas, gdy wniosek o kolejne odroczenie został złożony przed zakończeniem wcześniej udzielonego okresu odroczenia, przy czym łączny okres udzielonego kilkakrotnie odroczenia nie mógł, w żadnej sytuacji, przekroczyć roku od dnia wydania pierwszego postanowienia o odroczeniu, chyba że chodziło o kobietę ciężarną lub w okresie 3 lat po urodzeniu dziecka lub sprawowania nad nim opieki.

W doktrynie podkreślano, że co najmniej roczny okres odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności należało rozumieć jako przesłankę pozwalającą na ponowne postawienie prognozy kryminologicznej oraz ustalenie, czy w okresie odroczenia ziszczyły się podstawy zastosowania środka probacyjnego, które nie istniały w momencie ferowania *rozstrzygnięcia in meriti*²³. Jak podkreślił Andrzej Zoll, nowa prognoza nie falsyfikowała poprzednio postawionej prognozy, która nie dawała podstaw sądowi orzekającemu do zastosowania warunkowego zawieszenia wykonania kary, lecz stanowiła nową prognozę, która była oparta na innym materiale obejmującym zarówno okres, który służył poprzednio orzekającemu sądowi do ustalenia prognozy kryminologicznej, jak i okres po wydaniu wyroku skazującego na bezwarunkową karę pozbawienia wolności. W celu zastosowania art. 152 k.k.w. przebieg okresu po prawomocnym orzeczeniu musiał dostarczyć sądowi bardzo mocnych argumentów, które w istotny sposób zmieniały dotychczasowy obraz postaw, warunków i właściwości skazanego tak, że pozwalały na postawienie odmiennej prognozy kryminologicznej, spełniającej warunki, o jakich stanowi art. 69 § 1 i 2 k.k.²⁴

W doktrynie i orzecznictwie zachodziły rozbieżności odnośnie do kwestii, czy roczny okres odroczenia należy interpretować literalnie czy funkcjonalnie.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 21.06.2000 r.²⁵, które zaaprobowane zostało przez część doktryny²⁶ wskazał, że literalne brzmienie omawianego przepisu art. 152 k.k.w. jednoznacznie wykazywało, iż chodzi w nim o sytuacje, w których kara pozbawienia wolności nie była wykonywana jedynie z powodu odroczenia jej wykonania. Sąd Najwyższy wskazał, że w przepisie była mowa wprost o „odroczeniu wykonania kary”, nie zaś o jej niewykonaniu, którego źródłem mogły być różne podstawy i przyczyny. Wobec tego, oczywiste było, że art. 152 k.k.w. nie mógł mieć zastosowania wówczas, gdy powodem niewykonania kary przez okres co najmniej roku było zawieszenie postępowania wykonawczego (art. 15 § 2 k.k.w.), wstrzymanie wykonania kary (art. 568 k.p.k.), czy też wstrzymanie wykonania orzeczenia (art. 127 k.p.k., art. 532 § 1 k.p.k., art. 545 § 1 w zw. z art. 532 § 1 k.p.k.). Jednocześnie,

²³ A. Zoll, *op. cit.*, s. 133; M. Rzewuski, „Odroczenie wykonania kary” jako przesłanka warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności, „Probacja” 2009, nr 3–4, s. 71.

²⁴ A. Zoll, *op. cit.*, s. 133; K. Dąbkiewicz, *op. cit.*, Komentarz do art. 152, teza 3.

²⁵ Postanowienie SN z dnia 21.05.2000 r., II KKN 80/00, LEX nr 50929.

²⁶ M. Rzewuski, *op. cit.*, s. 72–73; G. Wiciński, *op. cit.*, s. 229–243.

okres, na który wstrzymano wprowadzenie do wykonania kary pozbawienia wolności w związku z toczącym się postępowaniem o odroczenie jej wykonania, nie mógł stanowić przesłanki stosowania przepisu art. 152 k.k.w. Tym bardziej zatem za przesłankę taką nie można było uznać okresu faktycznego pobytu skazanego na wolności między uprawomocnieniem się wyroku a rozpoczęciem wykonywania kary pozbawienia wolności. Zdaniem Sądu Najwyższego brak było jakichkolwiek podstaw ku temu, by okres ten doliczać lub traktować na równi z okresem odroczenia wykonania kary.

Prezentowany pogląd, choć w większości zasadny, nie zasługiwał na akceptację, jak chodzi o art. 15 § 2 k.k.w.

Posłużenie się bowiem wykładnią funkcjonalną jest nieodzowne, gdy ustalenie znaczenia przepisu ze względu na jego kontekst językowy prowadzi do skutków niezamierzonych oraz niezgodnych z celami instytucji, którą określa interpretowany przepis²⁷.

Należało zgodzić się z Sądem Apelacyjnym w Krakowie²⁸, który w jednym ze swoich orzeczeń wskazał, że art. 152 k.k.w. miał zastosowanie po zawieszeniu postępowania wykonawczego z powodu przeszkód zdrowotnych, skoro przepis ten stosowało się wtedy, gdy odraczano wykonanie kary. Niesłuszne byłoby zawieszanie wykonania kary na podstawie art. 152 k.k.w. po rocznym okresie odroczenia wykonania kary z powodu przeszkód zdrowotnych skazanego, a odmawianie stosowania tego po kilkakrotnie dłuższym okresie zawieszenia postępowania o wykonanie kary z powodu podobnych albo jeszcze poważniejszych przeszkód. Identyczne stanowisko wyrażono w doktrynie^{29, 30}.

Podobnie Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 29.09.2004 r. wskazał³¹, że jeżeli zawieszenie postępowania wykonawczego na podstawie art. 15 § 2 k.k.w. orzeczone zostało z przyczyn niezależnych od skazanego, a więc np. nie z powodu jego ukrywania się czy też utrudniania skierowania do odbycia kary, lecz z innych powodów, wówczas przyczyny uzasadniające zawieszenie postępowania mogą pokrywać się z przyczynami, które leżą u podstaw odroczenia wykonania kary, a niejednokrotnie mogą być dalej idące i jakościowo poważniejsze. Uzasadnione było zatem stanowisko, że przez „odroczenie wykonania kary” pozbawienia wolności przewidziane w art. 152 k.k.w. należało rozumieć taką prolongatę w zakresie wykonania tej kary, która została orzeczona na podstawie art. 150 § 1, art. 151 § 1–3 k.k.w. lub art. 336 § 1 k.k., albo taką, której podstawę rozstrzygnięcia podjętego w postępowaniu wykonawczym stanowiły takie same przesłanki, jak przy odroczeniu. Sąd Najwyższy,

²⁷ J. Wróblewski, *Sądowe stosowanie prawa*, Warszawa 1988, s. 143–144.

²⁸ Postanowienie SA w Krakowie z dnia 29.09.2009 r., II AKzW 836/09, OSA 2010, nr 4, poz. 28–31.

²⁹ K. Postulski, *op. cit.*, s. 74–75; K. Postulski, *Glosa do postanowienia SA w Krakowie z 29.09.2004 r.*, II Akz 836/09, „Przegląd Sądowy” 2005, nr 7–8, s. 276.

³⁰ K. Dąbkiewicz, *op. cit.*, Komentarz do art. 152, teza 8.

³¹ Postanowienie SN z dnia 29.09.2004 r., I KZP 18/04, OSNKW 2004, nr 9, poz. 89.

kierując się powyższymi wskazaniem, uznał za celowe odstępianie od ścisłej wykładni językowej co do sposobu ustalenia znaczenia przepisu art. 152 k.k.w., jaką posłużono się w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 21.06.2000 r. (II KKN 80/00), na rzecz wykładni funkcjonalnej. Dzięki temu można było uniknąć sytuacji, w których skazany nie mógłby skorzystać z warunkowego zawieszenia wykonania kary w trybie przewidzianym w art. 152 k.k.w., gdy kara pozbawienia wolności nie była wykonywana przez okres co najmniej roku, ale nie z mocy decyzji o odroczeniu jej wykonania, lecz – przykładowo – w wyniku zawieszenia postępowania wykonawczego. Jeśli zatem zawieszenie postępowania wykonawczego na podstawie art. 15 § 2 k.k.w. orzeczone zostało z przyczyn niezależnych od skazanego, a więc np. nie z powodu jego ukrywania się czy też utrudniania skierowania do odbycia kary, tylko z innych powodów, wówczas przyczyny uzasadniające zawieszenie postępowania mogą pokrywać się z przyczynami, które leżą u podstaw odroczenia wykonania kary, a niejednokrotnie mogą być dalej idące i jakościowo poważniejsze, czyli niejako „kwalifikowane”. Posługując się zatem regułą *a minori ad maius*, należało przyjąć, że w takich wypadkach trwające przez okres co najmniej roku zawieszenie postępowania wykonawczego z powodów, które uzasadniały jednocześnie odroczenie wykonania kary, nie stało na przeszkodzie skorzystaniu z instytucji przewidzianej w art. 152 k.k.w.

Po uchyleniu art. 152 k.k.w. wśród praktyków pojawiła się wątpliwość odnośnie do możliwości dalszego stosowania warunkowego zawieszenia kary pozbawienia wolności w postępowaniu wykonawczym, kierując się art. 4 k.k., który w § 1 stanowi, iż jeżeli w czasie orzekania obowiązuje ustawa inna niż w czasie popełnienia przestępstwa, stosuje się ustawę nową, jednakże należy stosować ustawę obowiązującą poprzednio, jeżeli jest względniejsza dla sprawcy.

Nie budzi wątpliwości, iż przepis art. 4 § 1 k.k. znajduje zastosowanie do wszelkich norm karnych mających materialnoprawny charakter, niezależnie od tego, w jakiej ustawie zostały zapisane, zaś przepis art. 152 § 1 k.k.w. zawierał normę o charakterze materialnoprawnym, a zatem co do zasady objęty był gwarancjami wynikającymi z treści art. 4 § 1 k.k.³²

Należy mieć jednak na uwadze, że przepis art. 4 k.k. nie stosuje się, jeżeli ustawa zawiera przepisy szczególne, określające zasady intertemporalne³³. Przepis art. 4 § 1 k.k., regulujący zasady prawa karnego międzyczasowego, generalnie nie będzie miał zastosowania wtedy, jeżeli w realiach danej sprawy zasady intertemporalne określone zostały przez przepisy szczególne³⁴.

³² Postanowienie SN z dnia 19.01.2017 r., I KZP 13/16, OSNKW 2017/2/9; postanowienie SN z dnia 21.03.2017 r., III KK 415/16, LEX nr 2258026.

³³ J. Lachowski [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. V. Konarska-Wrzošek, wyd. III, Warszawa 2020, s. 65.

³⁴ P. Kozłowska-Kalisz [w:] *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, red. M. Mozgawa, LEX/el. 2022, Komentarz do art. 4, teza 20.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 12.05.2021 r.³⁵, pochyłając się nad problematyką intertemporalnego stosowania przepisów, również stwierdził, że ustawa nowelizacyjna, tj. wprowadzająca zmiany do obowiązującego systemu prawnego, może zawierać klauzule wyłączające stosowanie wyżej wspomnianych ogólnych reguł intertemporalnych, które stanowią *lex specialis* w odniesieniu do unormowania zawartego w art. 4 § 1 k.k.

Takim przepisem szczególnym jest art. 8 ww. ustawy z dnia 19.07.2019 r., zgodnie z którym przepisy ustaw wymienionych w art. 1-5 (Kodeks karny wykonawczy zmieniono w art. 2), w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą (w tym uchylenie art. 152 k.k.w.), stosuje się do spraw wszczętych przed dniem jej wejścia w życie, jeżeli przepisy poniższe nie stanowią inaczej. Pozostałe zapisy ustawy nie stanowią odmiennych reguł intertemporalnych dla przepisu uchylającego art. 152 k.k.w. Zmiana dotyczy zatem również spraw wszczętych przed 5 października 2019 r., a ustawodawca po tej dacie w sposób bezwzględny wyłączył możliwość warunkowego zawieszenia kary pozbawienia wolności w trybie art. 152 § 1 k.k.w., obejmując tym wyłączeniem nawet postępowania będące już toku.

Dokonaną zmianę Kodeksu karnego wykonawczego, polegającą na uchyleniu art. 152, należy ocenić pozytywnie.

Institucja obligatoryjnego odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności funkcjonuje zgodnie z art. 150 k.k.w., a zatem skazani, którzy cierpią na chorobę psychiczną lub inną ciężką chorobę uniemożliwiającą wykonywanie kary, mają możliwość przesunięcia czasu faktycznego rozpoczęcia odbywania kary pozbawienia wolności do czasu gdy umieszczenie w zakładzie karnym nie będzie mogło już zagrażać życiu ani spowodować poważnego niebezpieczeństwa dla zdrowia. Okres odroczenia w tym przypadku nie jest limitowany czasowo.

Institucja fakultatywnego odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności funkcjonuje zgodnie z art. 151 k.k.w., a zatem skazani, dla których lub ich rodzin natychmiastowe wykonanie kary pociągnęłoby zbyt ciężkie skutki, a także skazane kobiety ciężarne oraz osoby skazane samotnie sprawujące opiekę nad dzieckiem, mają możliwość, gdy jest to uzasadnione, pozostania na wolności przez okres odpowiednio do roku bądź do 3 lat po urodzeniu dziecka. Jest to wystarczający czas na rozwiązanie bieżących problemów skazanych, w tym na uregulowanie kwestii zatrudnienia, opieki nad członkami rodziny czy zabezpieczenia finansowego.

W przypadku obligatoryjnego odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności na mocy art. 150 k.k.w. sądy bazują głównie na opinii biegłego psychiatry bądź biegłych lekarzy odpowiednich specjalizacji, co nie budzi zastrzeżeń. Wiadomo, że opinia biegłych analizowana i oceniana może być jedynie w zakresie jej logiczności i poprawności wnioskowania, zgodnego z zasadami rozumowymi, a nie wartościowania

³⁵ Postanowienie SN z dnia 12.05.2021 r. V KK 551/20, LEX nr 3269661.

pewnych poglądów panujących w dziedzinie wiedzy, którą ci biegli reprezentują. Oczywiście zatem jest, że sąd nie jest w stanie postawić samodzielnie prawidłowej diagnozy medycznej i w tym zakresie z należytą uwagą musi się odnieść do stwierdzeń zawartych w wywodach specjalistów, które wykraczają poza płaszczyzną wiadomości sądu.

Jednakże w przypadku fakultatywnego odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności na mocy art. 151 § 1 k.k.w., poza rzeczywiście uzasadnionymi wypadkami, do sądów są składane liczne wnioski bazujące albo na okolicznościach znanych sądowi rozpoznającemu sprawę karną albo nieuzasadniających odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności, poparte wnioskami o zastosowanie art. 9 § 4 k.k.w., tj. o wstrzymanie wykonania orzeczenia, którego wniosek dotyczy ze szczególnie uzasadnionych okoliczności. Wnioski niejednokrotnie bazują wyłącznie na okolicznościach, że skazany posiada zatrudnienie, które utraci w razie osadzenia w zakładzie karnym. W wielu wypadkach skazani manipulują swoją sytuacją życiową tak, że nagle okazuje się, iż są jedynym żywicielem rodziny, jedyną osobą pomagającą ciężko chorym członkom rodziny bądź jedyną osobą sprawującą pieczę nad małoletnim dzieckiem. Sądy, co prawda dysponując możliwością przeprowadzenia postępowania dowodowego, w większości wypadków mogą bazować głównie na danych zawartych w wywiadzie środowiskowym kuratora, do którego skazany może się odpowiednio przygotować, tak aby wykazać nawet niezgodny z prawdą stan faktyczny. Obecnie, po uchyleniu art. 152 k.k.w. jest szansa na zminimalizowanie tego zjawiska, albowiem do tej pory wielu skazanych upatrywało w odroczeniu kary ostatnią deskę ratunku przed osadzeniem w zakładzie karnym skutkującą potencjalnie warunkowym zawieszeniem wykonania kary.

Instytucja przewidziana w art. 152 k.k.w. stanowiła możliwość bardzo poważnej, idącej znacznie dalej niż warunkowe przedterminowe zwolnienie z wykonywania reszty kary, modyfikację w postępowaniu wykonawczym wyroku skazującego, prowadząc przy zaistnieniu określonych przesłanek do zmiany kary pozbawienia wolności orzeczonej bezwarunkowo w karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania³⁶.

Skazani mogą korzystać z odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności, przy spełnieniu określonych w przepisach przesłanek, na różnych podstawach, na różne okresy, a nawet po zarządzeniu wykonania wcześniej warunkowo zawieszony kary pozbawienia wolności lub w przypadku odwołania przedterminowego zwolnienia. W czasie obowiązywania art. 152 k.k.w. mogli zatem w praktyce wielokrotnie składać wnioski w trybie art. 152 k.k.w., co każdorazowo podlegało rozpoznaniu przez sąd i mogło skutkować ponownymi decyzjami o warunkowym zawieszeniu wykonania kary pozbawienia wolności, co mogło z kolei latami przesuwać w czasie osadzenie w zakładzie karnym.

---

³⁶ A. Zoll, *op. cit.*, s. 132.

Nie wydaje się nadto zasadne, aby z możliwości warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności mogli skorzystać także skazani, wobec których zgodnie z art. 151 § 2 k.k.w. sąd odroczył wykonanie kary pozbawienia wolności tylko z tej przyczyny, że liczba osadzonych w zakładach karnych lub aresztach śledczych przekracza w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów, nawet jeśli z grona skazanych uprawnionych do odroczenia na mocy cytowanego przepisu wyłączeni są skazani, którzy dopuścili się przestępstwa z zastosowaniem przemocy lub groźby jej użycia, skazani określani w art. 64 § 1 lub 2 lub w art. 65 k.k., a także skazani za przestępstwa określone w art. 197–203 k.k. popełnione w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych.

Wskazać należy, że warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności na etapie postępowania wykonawczego straciło również znaczenie od 15.04.2016 r., tj. od wprowadzenia możliwości odbywania kary w systemie dozoru elektronicznego³⁷. Przepisy rozdziału VIIa Kodeksu karnego wykonawczego stanowią, że dozór elektroniczny jest to kontrola zachowania skazanego przy użyciu środków technicznych (art. 43b § 1 k.k.w.). Zgodnie z art. 43b § 3 k.k.w. w systemie dozoru elektronicznego można kontrolować: 1) przebywanie przez skazanego w określonych dniach tygodnia i godzinach we wskazanym przez sąd miejscu (dozór stacjonarny); 2) bieżące miejsce pobytu skazanego, niezależnie od tego, gdzie skazany przebywa (dozór mobilny); 3) zachowywanie przez skazanego określonej minimalnej odległości od osoby wskazanej przez sąd (dozór zbliżeniowy). Kara może być wykonywana w systemie dozoru elektronicznego jedynie wówczas, gdy pozwalają na to warunki techniczne obejmujące w szczególności liczbę oraz zasięg dostępnych nadajników i rejestratorów oraz możliwości organizacyjne ich obsługi (art. 43h § 1 k.k.w.). Jeżeli z informacji uzyskanych od podmiotu dozoru wynika, że nie jest możliwe niezwłoczne rozpoczęcie wykonywania kary, sąd orzeka o odroczeniu wykonania tej kary na czas określony. Łączny okres odroczenia nie może być dłuższy niż rok (art. 43i § 2 k.k.w.). Zgodnie z art. 43la § 1 k.k.w. sąd penitencjarny może udzielić skazanemu zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, jeżeli zostały spełnione łącznie następujące warunki: 1) wobec skazanego orzeczono karę pozbawienia wolności nieprzekraczającą jednego roku i 6 miesięcy albo wobec skazanego orzeczono karę pozbawienia wolności w wymiarze niższym niż 3 lata i któremu do odbycia w zakładzie karnym pozostała część tej kary w wymiarze nie większym niż 6 miesięcy, a nie zachodzą warunki przewidziane w art. 64 § 2 Kodeksu karnego; 2) odbywaniu kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego nie stoją na przeszkodzie szczególne względy wskazujące, że w razie odbycia kary w tym systemie nie zostaną osiągnięte cele kary; 3) skazany posiada określone miejsce stałego pobytu; 4) osoby pełnoletnie zamieszkujące

³⁷ Zmiany wprowadzone ustawą z dnia 11.03.2016 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz ustawy - Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. poz. 428).

wspólnie ze skazanym wyraziły zgodę, o której mowa w art. 43h § 3 k.k.w.; 5) odbywaniu kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego nie stoją na przeszkodzie warunki techniczne, o których mowa w art. 43h § 1 k.k.w. Skazanemu, który nie rozpoczął wykonywania kary w zakładzie karnym, można udzielić zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, jeżeli względy bezpieczeństwa i stopień demoralizacji, a także inne szczególne okoliczności nie przemawiają za potrzebą osadzenia skazanego w zakładzie karnym (art. 43la § 2 k.k.w.). Skazanemu, który rozpoczął już odbywanie kary w zakładzie karnym, można udzielić zezwolenia na odbycie w systemie dozoru elektronicznego pozostałej części kary, jeżeli za udzieleniem zezwolenia przemawiają dotychczasowa postawa i zachowanie skazanego (art. 43la § 3 k.k.w.). Sąd może udzielić zezwolenia na odbycie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego pomimo braku zgody, o której mowa w art. 43h § 3 k.k.w., jeżeli wykonanie kary w systemie dozoru elektronicznego w sposób oczywisty nie wiąże się z nadmiernymi trudnościami dla osoby, która tej zgody nie wyraziła, i narusza jej prywatność jedynie w nieznacznym stopniu (art. 43la § 4 k.k.w.). Przepisy art. 43la § 1–5 k.k.w. stosuje się odpowiednio do skazanego, któremu wymierzono dwie lub więcej niepodlegających łączeniu kar pozbawienia wolności, które skazany ma odbyć kolejno: 1) nieprzekraczających w sumie 1 roku i 6 miesięcy, 2) których suma jest niższa niż 3 lata i któremu do odbycia w zakładzie karnym pozostała część tej kary w wymiarze nie większym niż 6 miesięcy – a żadna kara nie została orzeczona za przestępstwo popełnione w warunkach przewidzianych w art. 64 § 2 Kodeksu karnego. Przepisy rozdziału stosuje się także do skazanego, wobec którego orzeczono zastępczą karę pozbawienia wolności za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe lub karę pozbawienia wolności orzeczoną w warunkach, o których mowa w art. 37b lub w art. 87 § 2 k.k. (art. 43lb k.k.w.).

W związku z tym znaczna część skazanych ma możliwość odbycia kary pozbawienia wolności bez faktycznego pobytu w zakładzie karnym. Pierwotnie art. 43la § 1 k.k.w. miał zastosowanie do skazanych, wobec których orzeczono karę pozbawienia wolności nieprzekraczającą jednego roku. Od 31.03.2020 r. na mocy ustawy z dnia 31.03.2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 568 ze zm.), zakres zastosowania przepisu rozszerzono na skazanych, wobec których orzeczono karę pozbawienia wolności nieprzekraczającą jednego roku i 6 miesięcy. Kolejno trwały dalsze prace legislacyjne mające na celu z jednej strony poszerzenie zakresu stosowania i umożliwienie odbywania kary w systemie dozoru elektronicznego jeszcze szerszemu gronu skazanych, a z drugiej strony usprawnienie i przyspieszenie postępowania poprzez przyznanie, poza sądem penitencjarnym, możliwości podejmowania decyzji w zakresie zgody na odbywanie kary w systemie

dozoru elektronicznego w określonych wypadkach komisjom penitencjarnym w zakładach karnych. Aktualne brzmienie art. 43la § 1 k.k.w., przytoczone w poprzednim akapicie, stanowi efekt nowelizacji k.k.w., która weszła w życie 01.01.2023 r. Uchwalane zmiany mają na celu ograniczenie populacji więziennej oraz zapewnienie wysokiej efektywności systemu dozoru elektronicznego.

Należy również wskazać, że pomimo uchylenia możliwości warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności istnieje możliwość zawieszenia postępowania wykonawczego zgodnie z art. 15 § 2 k.k.w. w razie długotrwałej przeszkody uniemożliwiającej postępowanie wykonawcze, a w szczególności jeżeli nie można ująć skazanego albo wykonać wobec niego orzeczenia z powodu choroby psychicznej lub innej przewlekłej, ciężkiej choroby. Postępowanie zawiesza się w całości lub w części na czas trwania przeszkody.

Przeszkody procesowe uzasadniające zawieszenie postępowania wykonawczego muszą być zawsze związane z osobą skazanego³⁸. „Długotrwała przeszkoda”, jako pojęcie z kategorii ocen, powoduje konieczność dokonywania każdorazowo kazuistycznego rozstrzygnięcia, czy tego rodzaju okoliczność zachodzi w konkretnym przypadku. Generalnie przez „długotrwałą przeszkodę” uniemożliwiającą postępowanie wykonawcze należy rozumieć taką, która wyłącza możliwość prowadzenia wymienionego postępowania, a której termin ustania bądź w ogóle jest niemożliwy do ustalenia, bądź tak odległy w czasie, że przekracza możliwość racjonalnego ustalenia terminu, w którym postępowanie wykonawcze będzie można kontynuować³⁹. W wyjątkowych wypadkach za długotrwałą przeszkodę uniemożliwiającą postępowanie wykonawcze mogą być uznane – w odniesieniu do kary pozbawienia wolności – inne ważne względy zdrowotne, rodzinne lub osobiste skazanego, które powodują, że osadzenie go w zakładzie karnym pociągnęłoby dla niego lub jego rodziny skutki zbyt ciężkie, a upłynęły już dopuszczalne okresy odroczenia i przerwy wykonania kary⁴⁰.

Na koniec należy zaznaczyć, że uchylenie przepisu art. 152 k.k.w., który przewidywał możliwość uniknięcia pobytu w zakładzie karnym pomimo odmiennej treści prawomocnego wyroku skazującego, pozwoli na osiągnięcie w lepszym stopniu celów prewencji ogólnej oraz indywidualnej. Postępowanie karne bowiem nie jest nakierowane jedynie na wykrycie i pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sprawcy przestępstwa, ale ma także szerszy, ogólnospołeczny wymiar.

Stan prawny: 11 marca 2023 roku.

³⁸ T. Szymanowski, Z. Świda, *op. cit.*, s. 46.

³⁹ Wyrok SN z dnia 08.12.1978 r., Rw 447/78, OSNKW 1979, z. 5, poz. 59.

⁴⁰ Z. Hołda, K. Postulski, *op. cit.*, Komentarz do art. 15, teza 20 i 30.

BIBLIOGRAFIA

LITERATURA

- Dąbkiewicz K., *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, LEX/el. 2020.
- Fredrich-Michalska I., Stachurska-Marcińczak B., *Nowe kodeksy karne – z 1997 r. z uzasadnieniami*, Warszawa 1997.
- Hołda Z., Postulski K., *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, LEX / Sopot 2008.
- Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, red. M. Mozgawa, LEX/el. 2022.
- Kodeks karny. Komentarz*, red. V. Konarska-Wrzošek, wyd. III, Warszawa 2020.
- Pawela S., *Kodeks karny wykonawczy. Praktyczny komentarz*, Warszawa 1999.
- Pietruszka R., *Warunkowe zawieszenie wykonania kary pozbawienia wolności na podstawie art. 152 k.k.w.*, [w:] *X lat obowiązywania kodeksu karnego wykonawczego*, red. S. Lelental, G.B. Szczygieł, Białystok 2009.
- Postulski K., *Glosa do postanowienia SA w Krakowie z 29.09.2004 r.*, II AKz 836/09, „Przełęcz Sądowy” 2005, nr 7–8.
- Postulski K., *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, wyd. IV, Warszawa 2017.
- Rzewuski M., „Odroczenie wykonania kary” jako przesłanka warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności, „Probacja” 2009, nr 3–4.
- Szymanowski T., Świda Z., *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 1998.
- Wiciński G., *Postępowania incydentalne związane z wykonaniem kary pozbawienia wolności w programie probacji*, Łódź 2012.
- Wróblewski J., *Sądowe stosowanie prawa*, Warszawa 1988.
- Zoll A., *Materialnoprawne aspekty warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności na podstawie art. 152 k.k.w.*, [w:] *Problemy Penologii i Praw Człowieka na początku XXI stulecia. Księga poświęcona pamięci Profesora Zbigniewa Hołdy*, red. B. Stańdo-Kawecka, K. Krajewski, Warszawa 2011,

AKTY NORMATYWNE

- Ustawa z dnia 06.06.1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (tekst jednolity Dz.U. z 2023 r., poz. 127, ze zm.).
- Ustawa z dnia 06.06.1997 r. – Kodeks karny (tekst jednolity Dz.U. z 2022 r., poz. 1138, ze zm.).
- Ustawa z dnia 16.09.2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 240, poz. 1431, ze zm.).
- Ustawa z dnia 20.02.2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 396).
- Ustawa z dnia 11.03.2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz ustawy – Kodeks karny wykonawczy (Dz.U. poz. 428).
- Ustawa z dnia 19.07.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1694).
- Ustawa z dnia 31.03.2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 568, ze zm.).

ORZECZNICTWO

- Postanowienie SA w Krakowie z dnia 29.09.2009 r., II AKz 836/09, OSA 2010, nr 4, poz. 28–31,
- Postanowienie SN z dnia 21.06.2000 r., II KKN 80/00, LEX nr 50929.
- Postanowienie SN z dnia 29.09.2004 r., I KZP 18/04, OSNKW 2004, nr 9, poz. 89.
- Postanowienie SN z dnia 02.03.2009 r., V KK 7/09, OSNwSK 2009, nr 1, poz. 579.
- Postanowienie SN z dnia 18.12.2013 r., I KZP 23/13, OSNKW 2014, nr 2, poz. 14.
- Postanowienie SN z dnia 19.01.2017 r., I KZP 13/16, OSNKW 2017/2/9.
- postanowienie SN z dnia 21.03.2017 r., III KK 415/16, LEX nr 2258026.
- Postanowienie SN z dnia 12.05.2021 r., V KK 551/20, LEX nr 3269661.

Uchwała SN z dnia 15.04.1999 r., I KZP 6/99, OSNKW 1999, nr 5-6, poz. 30.

Uchwała SN z dnia 21.12.1999 r., I KZP 45/99, OSNKW 2000, nr 1-2, poz. 7.

Uchwała SN z dnia 25.02.2009 r., I KZP 32/08, OSNKW 2009, nr 4, poz. 25.

Wyrok SN z dnia 08.12.1978 r., Rw 447/78, OSNKW 1979, z. 5, poz. 59.

***Ratio Legis* for Repealing Article 152 of the Act of 6 June 1997 – the Penal Enforcement Code**

SUMMARY

On 5 October 2019, Article 152 of the Act of 6 June 1997 – the Penal Enforcement Code which provided for the possibility of a conditional suspension of enforcement of the imprisonment sentence at the stage of enforcement proceedings, was repealed. The analysis of the legislative process leads to the conclusion that the repeal of the provision has no justification in the draft amendment act. The institution provided in Article 152 provided for a potential award of a very severe penalty going much further than conditional early release from the remainder of the sentence, modification of the conviction in the enforcement proceedings, leading, upon the occurrence of certain premises, to change of an unconditional custodial sentence into a custodial sentence with a conditional suspension of its enforcement. This article is an attempt to determine the purpose of the amendment, the motives behind the legislators' decision, as well as to assess the changes.

Key words: enforcement proceedings, conditional suspension of a sentence, sentence enforcement postponement, enforcement proceedings suspension, electronic tagging